

RAZSVETLJENSKI POGLED NA DRUŽBO

Kulturno in duhovno gibanje v 18.st. v Evropi imenujemo RAZSVETLJENSTVO. Izobraženci (razsvetljenci) so po vsej Evropi tedaj začeli iskati novo stabilnost na podlagi pametnega družbenega in političnega življenja. Prepričani so bili, da se lahko **človek z znanjem, vzgojo in znanostjo osvobodi zmot, nevednosti, praznoverja, cerkvenih dogem in nadvlade cerkve.** Razsvetljeni so se prištevali med filozofe in so ustvarjali ozračje upanja za prihodnost in krepili samozavestnega človeka.

V središču razmišljanja razsvetljencev ni bil Bog, pač pa človek. Za ideal so si postavili samostojnega človeka, ki ga pri njegovem delovanju v splošno korist vodi razum. Bojevali so se proti praznoverju, predsodkom in si prizadevali za izobrazbo, resnico, strpnost in javno obravnavo. Poudarjali so pomen osebne svobode človeka in temeljne pravice človeka.

Najpomembnejši predstavniki so bili naslednji:

VOLTAIRE je trdil, da je največji nasprotnik pravic človeštva katoliška cerkev.

MONTESQUIEU je v svojem delu **DUH ZAKONA** razložil, da so državljani lahko svobodni le, če je oblast razdeljena na **SODNO, IZVRŠNO** in **ZAKONODAJNO**. Če sta od omenjenih le dve veji oblasti, združeni v eni osebi, je konec svobode in zavлада **TIRANIJA**.

ROUSSEAU je pod vplivom demokracije antične Grčije razvil zamisel demokratične ureditve. V svojem delu **DRUŽBENA POGODBA** je trdil, da je najboljša družbena ureditev demokracija, ki temelji na naravni svobodi in enakosti ljudi.

Razsvetljenci so bili prepričani, da izvor oblasti tiči v pogodbi med vladajočimi in vladanimi, oboji pa se morajo te pogodbe držati. Vladarje pri tem vežejo zakoni, katerih edini namen je zagotoviti in povečati blaginjo ljudstva.

Razsvetljenci so s svojim delovanjem vplivali na kulturo tistega časa:

Umetnosti slog od leta **1720** do leta **1780** imenujemo **ROKOKO** → je nadaljeval in zaključil barok, zlasti je prišel do izraza v Franciji, Italiji in Nemčiji.

Usmerjen je bil zlasti v **DEKORATIVNOST**, zato se odraža v notranjosti stavb: številno pohištveno okrasje, keramični in srebrni okrasni izdelki.

Za razliko od baroka je **manj kičast, manj je pozlačenega**, barve so mirnejše in nežne.

V zunanjem videzu stavb pa so prevladovali značilnosti baroka.

Stropi in stene so bile okrašene z različnimi vencami rož, vejami, školjkami,...

Pohištvo je bilo manjše in **LIČNO** → praktično, lepo

★**SLIKARJI** pri svojem delu uporabljajo nežne in svetle barve. Upodabljajo razkošne zabave, idilične prizore iz narave, mitološke prizore, bili pa so dobri v slikanju portretov.

★KNJIŽEVNOST

Prevladuje literarni slog, v 18.st. je bil **KLASICIZEM**.

Znotraj klasicizma sta se pojavila dva tokova:

v začetku 18.st. → LEPOSLOVNI ROKOKO

Prikazuje odraz življenja plemstva (lahkotno, brezskrbno)

sr.1.pol. 18.st. → RAZSVETLJENI KLASICIZEM

prikazuje odraz meščanstva, ki je bilo usmerjeno proti obstoječemu dr. sistemu.

☆V **GLASBI** je prevladala **ITALJANSKA OPERA**:

V 18.st. se zelo razvije **INSTRUMENTALNA GLASBA**:

V **2.pol.18.st.** je bilo najp. glasbeno žarišče na **DUNAJU**, kjer so delovali tudi najp. glasbeniku.

Razsvetljenstvo pa je s svojimi idejami vplivalo tudi na politiko. Tako so številni vladarji z različnimi reformami skušali v praksi uresničiti ideje razsvetljenstva. Najpomembnejši so bili pruski kralj **FRIDERIK II. VELIKI**, ruska carica **KATARINA VELIKA**, habsburška vladarja Marija Terezija in Jožef II.

KATARINA II (2.pol.8.st.)

- ☆ odpravi številne zlorabe in nepravilnosti v državni upravi
- ☆ pospešuje razvoj gospodarstva, pismenosti in kulture
- ☆ izboljša sodni sistem

FRIDERIK II. (1740 – 1786)

Teži k dvema ciljema:

- ☆ krepitev moči države
- ☆ izboljšanje življenjskih standardov ljudi.

Za izvedbo ciljev je izvedel več reform:

- ☆ uvede popolno versko strpnost
- ☆ prepove mučenje
- ☆ na lastnih posestih je osvobodil podložnike
- ☆ pospešuje razvoj kulture, šolstva
- ☆ izboljša državno uporavo
- ☆ nadaljuje s **MERKANTILIZMOM**
- ☆ krepí in modernizira vojsko (Prusija je bila tedaj najmočnejša država)

MARIJA TEREZIJA (1740 – 1780) in JOŽEF II. (1780 – 1790)

UPRAVNA:

- ☆ državo razdeli na več dežel; dežele se delijo na **OKROŽJA** ali **KRESIJE**
- ☆ na čelu okrožij so okrožne državne uprave; s tem doseže centralizacijo države – centralni uradi na Dunaju –
- ☆ pomembno vlogo dobi uradništvo, deželni stanovi izgubijo moč

DAVČNA

enakomerna obdavčitev dežel – po premoženju,
dosežejo, da davke pobirajo državni uradniki,
popis premoženja

SODNA

ukinejo inkvizicijska sodišča
vedejo večstopenjska sodišča
nov kazenski zakonik
ukinjajo mučenje

VOJAŠKA

uvedejo vojaško obvezo

CERKVENA

število župnij se poveča,

številne samostane so zaprli njihovo premoženje pa podržavili,

duhovniki so postali državni uradniki;

TOLERNČNI PATENT – verska svoboda za protestante, pravoslavce in jude

GOSPODARSTVO

ROBOTNIŠKI PATENT - omeji število dni tlake na največ tri dni na teden;

PATENT ODPRAVE OSEBNE PODLOŽNOSTI – dolžnosti do zemljiškega gospoda ima samo oče ne pa

otroci, niso več vezani na zemljo

ŠOLSKA

šole postanejo obvezne
